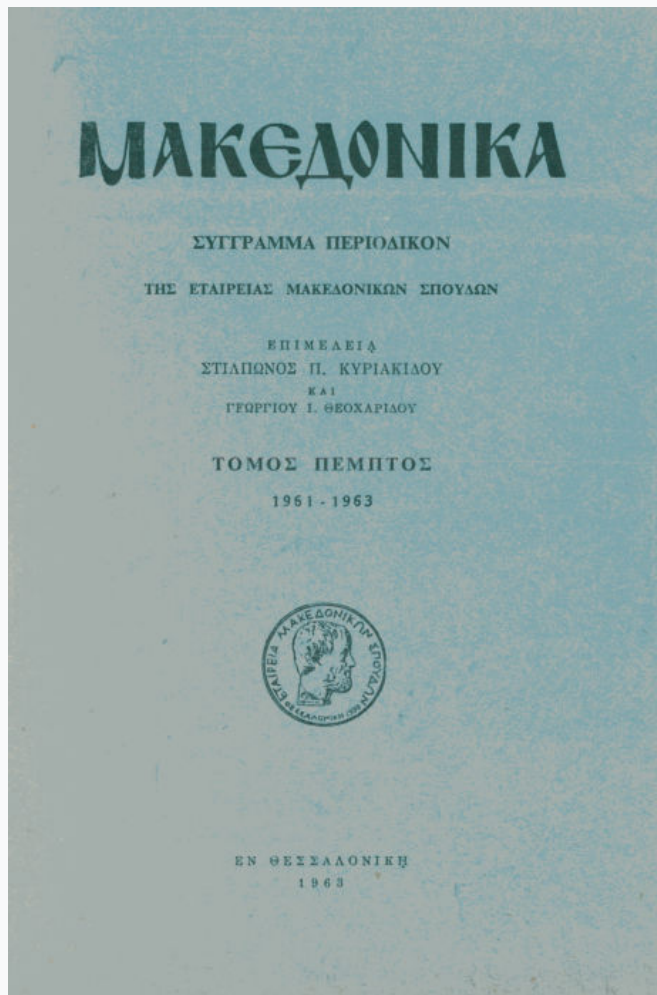

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Έγγραφα και άλλα σχετικά προς τον Μακεδονικόν Αγώνα εκ Βεροίας

Ι. Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.806](https://doi.org/10.12681/makedonika.806)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Παπαναστασίου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1963). Έγγραφα και άλλα σχετικά προς τον Μακεδονικόν Αγώνα εκ Βεροίας. *Μακεδονικά*, 5(1), 458–463. <https://doi.org/10.12681/makedonika.806>

Σ Υ Μ Μ Ε Ι Κ Τ Α

ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ ΕΚ ΒΕΡΟΙΑΣ

Ἐν τῇ ἐρευνῇ μου διὰ τὴν συλλογὴν μνημείων γραπτῶν ποικίλης μορφῆς διὰ τὴν Τουρκοκρατίαν ἐν Μακεδονίᾳ ἀνεύθρον εἰς τὴν Βέροϊαν τὰ κατωτέρω ἔγγραφα, σχεδιαγράμματα καὶ ἄλλα τινά, ἀφορῶντα εἰς τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος (1904-1908) καὶ τὰ ὅποια θεωρῶ σκόπιμον νὰ δημοσιεύσω ἐνταῦθα ἐν μεταφράσει καὶ τινὰ ἐν φωτοτυπίᾳ εἰς συμπλήρωσιν ἄλλης σχετικῆς δημοσιεύσεώς μου ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος¹, περιληφθεῖσης εἰς τὰς ἐκδόσεις τοῦ Ἰδρύματος Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου (I.M.X.A.) τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν.

Τὰ γραπτὰ ταῦτα μνημεῖα ἀποτελοῦνται :

α) Ἐκ τριῶν τηλεγραφημάτων τοῦ βαλῆ καὶ τοῦ μουτεσαρίφη Θεσσαλονίκης, ἀποσταλέντων εἰς τὸν καϊμακάμην (ἐπαρχον) Βεροίας περὶ τῆς εἰσόδου καὶ δράσεως Ἑλλήνων ἀνταρτῶν εἰς τὰς περιοχὰς Ὀλύμπου-Κατερίνης-Γρεβενῶν καὶ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν. Τὰ τηλεγραφήματα ταῦτα μετεφράσθησαν πρὸ τινος ὑπὸ τοῦ ἀποβιώσαντος ἐν τῇ μεταξὺ τουρκομαθοῦς δικηγόρου Ἀναστ. Μυλωνά.

β) Σχεδιάγραμμα περιοχῆς τινος τοῦ Ὀλύμπου ἢ Κατερίνης (;), ἔνθα εὐρίσκονται ἀνταρτικά σῶματα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει λεπτομερὲς πληροφορικὸν ὑπόμνημα εἰς τὴν τουρκικὴν. Τοῦτο ἀποδίδομεν καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

γ) Πληροφορικὸν σημεῖωμα τοῦ Γεωργίου Τσιάμη,² ἀστυνομικοῦ σταθμάρχου Κόκοβης, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν λοχαγὸν Γκαλή μπέην εἰς Βέροϊαν καὶ μεταδίδον τὰς κινήσεις τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν ἀπὸ Ἐλασσόνας εἰς Κοκινόπλόν.

δ) Χαρακτηριστικὴν καὶ μοναδικὴν ἴσως μετάφρασιν εἰς τὴν τουρκικὴν τοῦ γνωστοῦ ποιήματος τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, γενομένην ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Παπᾶ Ἀναστασίου. Τῆς τουρκικῆς ταύτης μεταφράσεως παραθέτομεν φωτοτυπίαν, ἵνα συμπεριληφθῇ εἰς τὴν ὅλην ἱστορίαν τοῦ μεγαλειώδους ἀγῶνος τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων ἐπιδρομῶν.

ε) Φωτοτυπίαν σφραγίδος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας καὶ Ναούσης τοῦ ἔτους 1906, ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστί. Παρατίθεται ἐνταῦθα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς, διότι ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχῃ παρομοία εἰς τὴν μητρόπολιν Βεροίας.

¹ Ἰ. Κ. Βα σ δ ρ α β ἑ λ λ η, Τουρκικά ἔγγραφα περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Θεσσαλονίκη 1958.

² Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ δημοσιευομένου σχετικοῦ τηλεγραφήματος, εἶναι ὁ πρῶτος χριστιανικῆς (ἑλληνικῆς ;) καταγωγῆς ἀστυνομικὸς σταθμάρχης, τὸν ὅποιον συνήνησα εἰς ἐπίσημα ἔγγραφα καταδιώκοντα ἑλληνικά ἀνταρτικά σῶματα.

Ἄριθμ. προελεύσεως	Λέξεις	Ἦρα
39766	110	12,30'

Καϊμακάμην Βεροίας.

Ἐπειδὴ κατὰ δοθείσας ἡμῖν πληροφορίας παρὰ τοῦ καϊμακάμη Κατερίνης ἐπὶ αἰτηθειῶν παρ' ἡμῶν διασαφίσεων ὡς πρὸς τὴν ταυτότητα τῶν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν πρὸς τὰ μέρη τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου παρατηρηθέντων ἀνταρτῶν καὶ τοῦ πόθεν οὗτοι διήλθον φῆμαι ὑπάρχουν ὅτι οἱ προρηθέντες ἀντάρται, οἱ διελθόντες τὰ αὐτοκρατορικά σύνορα, εἶναι χωρικοί, ὁμιλοῦντες ἑλληνιστί, οἵτινες ἔλαβον ἐκ τῶν καλυβίων τῶν Σαρακατσαναίων τοῦ Ἁγίου Διονυσίου 10 τορβάδες, 10 μεγάλα καὶ μικρὰ αἰγοπρόβατα, φανέλας καὶ φουστανέλλας καὶ ἀνὰ δύο ζεύγη τσαρούχια, ἀμέσως δὲ κατόπιν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Κοκινόπολι τοῦ Ἐλασσόνος ἔλαβον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Γιάννη Πουλοῦγα καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ἄλλοι ἀντάρται, ἐξ Ἑλλάδος πιθανὸν εἰσερχόμενοι, θέλουν διαπραΰνει ἐγκλήματα ἀνὰ τὰ χωρία τῶν καζάδων Βεροίας καὶ Βοδενῶν. Αἱ φῆμαι αὗται ἐνισχύθησαν κατὰ τινα βαθμὸν καὶ ἐκ προηγουμένως ληφθειῶν ὑπὸ τοῦ βιλαετίου ἀπὸ τινα μέρη εἰδήσεων καὶ ἐκθέσεων, καθ' ἃς θὰ διεξαχθῶν συγκρούσεις τῶν Βουλγάρων ἀνταρτῶν μεθ' Ἑλλήνων τοιούτων ἀνὰ τὰ ὄρη τῆς περιοχῆς ταύτης. Εἰδοποιήσαντες λεπτομερῶς περὶ τοῦτου τὸν ἀναπληρωτὴν τοῦ καϊμακάμη Βοδενῶν, ἀξιοῦμεν ὅπως καὶ ὑμεῖς σπεύσητε νὰ καταβάλητε πᾶσαν προσπάθειαν, ἵνα διὰ λήψεως σοβαρῶν προληπτικῶν μέτρων καὶ ἀκαταπαύστου καταδιώξεώς των ἐξοντωθῶν πάραυτα οἱ ἀντάρται οὗτοι εἴτε Ἑλληνες εἶναι εἴτε Βούλγαροι, χωρὶς νὰ τοῖς δοθῇ ἢ εὐκαιρία διαπραΰσεως οἰωνδήποτε βιαιοπραγιῶν καὶ ἐπιθέσεων, νὰ ἐνημερώσητε δὲ ἡμᾶς περὶ τοῦ ἀπολέσματος τῶν ἐνεργειῶν ὑμῶν.

Τῆ 22 Αὐγούστου 1320 (=1904)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Χασάν Φεχμῆ

Μετὰ κοινοποίησίν του πρὸς τὸ μουδιρλίκι καὶ τὸ ἀρχηγεῖον καὶ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν χωροφυλακῆς, ὅπως κοινοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὸ μεταβατικὸν ἀπόσπασμα.

Τῆ 23 Αὐγούστου 1220, ἀρ. καταχωρήσεως 278. Ἐκοινοποιήθη εἰς τὸ μουδιρλίκι 264.

Ἐκοινοποιήθη εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον. 345. Ἄριθμ. καταχωρήσεως

τῆ 24 τοῦ αὐτοῦ

Γενομένης συμφωνίας τῆ ὑψηλῆ διαταγῆ τοῦ Καϊμακάμη κοινοποιήσεως τῆς ὑποθέσεως πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν ἀνταρτῶν ἀστυνομικὸν σταθμάρχην Γεώργιον Τσάμην ἐφένδην, ἐπιστρέφεται διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δεόντων. Ὅλων πρῶτος εἰς τὰς διαταγὰς ὑμῶν.

Τῆ 25 Αὐγούστου 1320

Τ. ὑπογρ. καὶ σφραγίδος, Διοικήτριας Χωροφυλακῆς Ὑποδιοικήσεως Βεροίας.
Νὰ φυλαχθῆ.

Ἄριθμ. προελεύσεως	Λέξεις	Ἦρα
40036	45	1η τῆς νυκτός

Καϊμακάμην Βεροίας.

Ἵστερόγραφον ἐκ τὸ ἀπὸ 22 Αὐγούστου 1320 τηλεγράφημα.

Ἀνακρινόμεν ὑμῖν πρὸς γνώσιν σας, ἅμα δὲ καὶ συνεχίσιν ὑφ' ὑμῶν τῶν προφυλακτικῶν μέτρων, ὅτι τῶρα ἔλαβον τηλεγράφημα τοῦ καϊμακάμη Κατερίνης, δι' οὗ γνωρίζει οὗτος ὅτι κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐκθεσιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς καταδιώξεως ἀποσπάσματος τῆς Ἐλασσόνος, ἡ συμμορία τῶν ἀνταρτῶν, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγγεληθεῖσα ἡμῖν, διήλθε κατευθυνομένη πρὸς τὸ μέρος τῆς Σκάμνα τῆς

'Ελασσόνος, καὶ ὅτι τοὺς ὁδηγούς, οὓς παρ' αὐτῆ εἶχεν αὐτὴ προσλάβει, ἀπέλυσεν.
Τῆ 23 Αὐγούστου 1920

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Χασάν Φεχμῆ

Πρὸς τὴν χωροφυλακὴν, ἵνα ἐνεργήσῃ κατὰ τὰ ἄνω. Τῆ 24 τοῦ αὐτοῦ.
'Επιστρέφωμεν τὸ παρὸν τηλεγράφημα πρὸς παραπομπήν του εἰς τὴν γραμματείαν, σὺν τῇ πληροφορίᾳ ὅτι ἐγένοντο παρ' ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀρμοδίους αἱ δέουσαι κοινοποιήσεις.

Τῆ 24 Αὐγούστου 1920 (= 1904)

Τ.Σ. Διοικήσις χωροφυλακῆς τῆς Ὑποδιοικήσεως Βεροίας. Νὰ φυλαχθῆ.

'Αριθμ. προελ.
15928

Λέξεις
113

Ἔργα
9 τῆς ἡμέρας

Καϊμακάμην Βεροίας.

Κατὰ τὴν βάσει ἀξιολόγων πληροφοριῶν γενομένην ἡμῖν ἔγγραφον ἀνακοίνωσιν τῶν καϊμακάμηδων Γρεβενῶν καὶ Ἀνασελίτσης πεντακόσιοι Ἕλληνες ἀντάρται μὲ σκοπὸν νὰ ἀντιταχθῶσι δῆθεν κατὰ τῶν Βουλγάρων διὰ τὰς διαπραγματεύμας κατὰ τῶν Ἑλλήνων βιοπραγίας καὶ ἐπιθέσεις ὁργανώθησαν ἐξ Ἑλλάδος. Ἐξ αὐτῶν εἰκοσι πέντε περίπου διέβησαν ἤδη τὰ σύνορα, οἱ δὲ λοιποὶ θέλουσι διαβῆ ταῦτα βαθμηδόν. Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῆς κατευθύνσεως τῶν Γρεβενῶν τὰ σύνορα διαβάντες, οἱ δὲ ἐκ τῶν κατευθύνσεων τῆς Ἐλασσόνος καὶ Κατερίνης μέλλοντες νὰ διαβῶσι ταῦτα τὰ μέρη τῆς Βεροίας θέλουσι χρησιμοποιήσῃ ὡς κέντρα δρασεῶς των. Ἐπειδὴ δὲ τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας ἐπεβεβαίωσε καὶ ἡ γραπτὴ ἔκθεσις τοῦ ἀρχηγείου τῶν ἐλληνικῶν συνόρων τὴν νύκτα τῆς χθὲς κατὰ τὸν τομέα Κοπρίνοβα ὑπὸ 35 Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, κατήρτισε καὶ ἀπέστειλε εἰς τὰς καταλήλους θέσεις ἰσχυρὰ ἀποσπάσματα τακτικοῦ στρατοῦ, ἐλήφθησαν δὲ καὶ ἐνταῦθα ἅπαντα τὰ προληπτικὰ μέτρα, παραγγέλλομεν ὑμῖν ὅπως καὶ αὐτόθι ἐπισπεύσῃτε τὴν λήψιν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς παρακώλυσιν καὶ καταδιώξιν των μέτρων.

Τῆ 31η Αὐγούστου 1920 (= 1904)

Ὁ μουτσεσαρίφης Τζεμάλ

'Αριθμ. καταχώρησεως 354.

Μετὰ τὴν κοινοποίησιν πρὸς τὴν σεβαστὴν Νομαρχίαν, τὴν Ἐπιθεώρησιν, τὸ Μουδιρλίκι, πρὸς τὰ Σταθμαρχεῖα τῆς ἀστυνομίας καὶ χωρ/κῆς. Τῆ 31η τοῦ αὐτοῦ.
Συμφώνως τῷ ἀνωτέρω ἐγένετο διὰ τηλεγραφήματος κοινοποίησίς του καὶ καταχωρηθὲν εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον ὑπεβλήθη τῇ χωροφυλακῇ τῆ 1η Σεπτεμβρίου 1920.

(Τ.Σ.) Καϊμακάμης Βεροίας.—Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον.

'Αναφέρωμεν ὅτι μετὰ τὴν καταχώρησίν του εἰς τὸ εἰδικὸν βιβλίον ἐπιστρέφωμεν τὸ παρὸν ὑμῖν.

Ὑπὸ τὰς ὑμετέρας διαταγὰς.

Τῆ 4η Σεπτεμβρίου 1920

(Τ.Σ.) Καϊμακάμης Βεροίας.—Ὑποδιοικήσις χωροφυλακῆς.

'Απάντησις 4 τοῦ αὐτοῦ.

'Εγένετο συμφώνως τῇ ἄνω ἀπάντησις τηλεγραφικῇ τῆ 4 τοῦ ἰδίου.

1) Περιοχὴ χωρίου Τουρλίαν.

2) Διαλαμβάνει ἕκαστος χωρὶσθεὶς καὶ ἄνταρτων, τῶσιν ἐκείσθαι Βασιλίσσας ἀνταρτῶν, ἐρχόμεναι ἄνταρτες, τῶσιν διαρρηγερῶ σέκι 20-30 ἀτόμων.

2) }
 β = μὲν ἰσοπέδιο καὶ ὄρη
 γ = ἄνω ἀκροτάτων ὄρη
 δ = ὄρη ἀκροτάτων
 ε = ὄρη ἀκροτάτων
 ζ = ὄρη ἀκροτάτων

ἐν κόκουβι¹

Ἐνδοξότατε γιούζπαση γκαλῆ Βέη αἰφέντη

Εἰς Βέζριαν

ἔλαβα τὴν διαταγὴν σας μὲ τὸν μετέταθ̄ σουβαρὴν ἡγεγραμμένη ἀπὸ τὰς εἰκοσι κλέφτης ἀπέρασαν ἐδῶ. ἓνα πουλούκι μὲ δῶδεκα νομάτι ὅπου ἀπέρασαν εἰς τῆς ἀλασόνας τοῦ μέρους εἰς κοκινοπλὸν περισσότερον δὲν ἔμαθον μέχρι τῆς σήμερον καὶ ἀπὸ σήμερον μέχρι νὰ μάθο τὸ ὀγλιγορότερον θὰ σὰς γράψω καὶ εἰς διαταγὴν σας διατελῶ Οἱ οἰδιοι ἀπέρασαν εἰς ἅγιον διονίσιον οἱ οἰδιοι καὶ εἰς κοκινοπλὸν

μὴν ἰχοντας βουλα Γεωργιος Τσιάμης

τῆ 29 αὐγούστου 1904

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Α΄.

Δὲν θὰ τὴν πάρουν ὦ! ποτὲ τὴν γῆν τῶν Μακεδόνων, τὴν γῆν αὐτὴν τὴν ἱεράν, τὸ χάριμα τῶν αἰώνων, τὴν γῆν, ἣν ἐπεφώτισε διὰ λαμπρῶν ἀκτίνων, ἡ δόξα τῶν προγόνων μας, ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων. Καὶ πρὸς τὰς χώρας τὰς γνωστάς, πρὸς πάσας τὰς ἐκτάσεις, πτερόπους διεσκόρπισε χρυσὰς ἀντανακλάσεις. Τὴν γῆν πρὸς ἣν ἡ τότε γῆ τὸ γόνυ εἶχε κλίνει, δὲν θὰ τὴν πάρουν Βούλγαροι, δὲν θὰ τὴν πάρουν κτήνη.

Β΄.

Δὲν θὰ τὴν πάρουν ὦ! ποτὲ τὴν γῆν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ γόνου τοῦ περικλεοῦς τῆς χώρας τῆς εὐάνδρου, τὴν γῆν τοῦ φιλοσόφου μας, τοῦ πνεύματος κοιτίδα, τὴν τοῦ Ἀριστοτέλους μας πανένδοξον πατρίδα, τὴν Πέλλαν καὶ τὰ Στάγειρα, τὰ φαινὰ σημεῖα, πρὸς ἃ σκιρτῶσα ἔσπευσε τοῦ κόσμου ἡ σοφία. Τὴν γῆν, ἣν προσεκύνησε ἡ οἰκουμένη ὅλη, δὲν θὰ τὴν πάρουν Βούλγαροι, ἐπιδρομεῖς Μογγόλοι.

Γ΄.

Δὲν θὰ τὴν πάρουν ὦ! ποτὲ τὴν γῆν τὴν Ἑλληνίδα, τρέφ' εἰς τὰ στήθη της αὐτὴ ἀθάνατον ἐλπίδα, ὅτι θὰ μείνῃ ἑλληνικὴ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, κ' εἶν' ἔτοιμη ν' ἀποδυθῇ ἐκ νέου εἰς ἀγῶνας. Δὲν τὴν πτοοῦσι οἱ κρωγοὶ ἀρπακτικῶν κοράκων, δὲν τὴν γελοῦν θωπεύματα ὑποκριτῶν κολάκων, τὴν γῆν μας δὲν θ' ἀρπάσωσιν ἄρκτου ἀδηφάγου σκλάβοι, δὲν θὰ τὴν πάρουν Βούλγαροι, δὲν θὰ τὴν πάρουν Σλαῦοι.

Δ΄.

*Ὅχι ποτέ! εἶναι αὐτῶν ἀπείρως ὑπερτέρα, δὲν ξενοὶ ὄρφαγοι² κλεινὴν ἔχει μητέρα. Εἶναι ἡ γῆ ἑλληνικὴ τὸ μαρτυροῦν οἱ λίθοι, νὰ τὴν καλύψῃ πανταχῶς δὲν ἴσχυσεν ἡ λήθη· ἕκαστον βῆμα μας πατεῖ ἑλληνικὰ μνημεῖα.³

¹ Διατηρῶ τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ κειμένου. Ἀναφέρονται τὰ γνωστά χωρία τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Πιερίων Κοκινοπλὸ καὶ Κόκκοβη, ὡς καὶ τὸ ἐν Ὀλύμπῳ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου.

² Ἴσως: δὲν εἶναι ξένη, ὄρφανή.

³ Τὸ ποίημα εἶναι γεγραμμένον καταλογάδην, ἄνευ χωρισμοῦ τῶν στίχων.